

Intervju: Wolfgang Petric, visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini, na kraju svoje trogodišnje "vladavine" na Balkanu: "Republika Srpska može da nestane ako ne prihvati evropske standarde"

Ovo su najkonstruktivniji razgovori koje sam do sada imao u Beogradu. I od predsednika Kostunice i od premijera Djindjica dobio sam potpunu podršku za suverenitet i državnu celovitost BiH, kao i za neophodne reforme za njeno ubrzano pribлизавање evropskim strukturama. Govorio sam o ustavnoj reformi koja upravo treba da nastupi u Bosni i Hercegovini, kao i o konkretnoj saradnji oko povratka izbeglica. Pozitivno je primljena ideja o finansijskoj podršci jugoslovenske i srpske vlade za povratak srpskih izbeglica, posebno u Federaciju – rekao je, nakon nedavne posete Beogradu, na pocetku razgovora za NT visoki predstavnik UN u Bosni i Hercegovini Wolfgang Petric, koga smo pitali sta znace najavljenе ustavne reforme u BiH?

– Njima ce se postici absolutna jednakost sva tri naroda. To znači da će u Republici Srpskoj biti uspostavljena jednakost Hrvata i Bosnjaka, kao i jednakost Srba u Federaciji s Hrvatima i Bosnjacima. Povratak u normalno stanje uključuje i osnovna ljudska prava, kao što je jednakost sve tri nacije u oba entiteta.

Nedeljni Telegraf: Da li ce ostati ime RS?

WP: To pitanje sada nije sustinsko. Najvaznije je da se postigne sustinsko poboljsanje za gradjane Republike Srpske koji nisu samo Srbi, kao i jednakost Srba u Federaciji. Kako ce se onda postaviti druga pitanja, kao sto su ime, odnosno imena, himne, zastave, simboli oba entiteta, bice reseno konstruktivnim kompromisom tri nacije.

Nedeljni Telegraf: Znaci, postoji mogucnost da sve to bude promenjeno?

WP: Rekao bih samo da ce doci do kompromisa i jedinstva tri naroda koji zive u BiH.

Nedeljni Telegraf: Posle promena Ustava, RS ce biti sasvim drugacija nego danas. Mozete li nabrojati neke tacke?

WP: Odluka Ustavnog suda BiH znaci da moraju postojati pravedna zastupljenost, zastita vitalnih nacionalnih interesa i mehanizmi zastite tih interesa. Sada je na politicarima oba entiteta da pronadju resenje ovog modela. Odluka ce se, u svakom slucaju, odraziti na vladu, Ustavni sud, bice vidljiva u javnoj upravi, itd. Republika Srpska, Federacija, a time i cela Bosna, bice pribлизene evropskim standardima.

Nedeljni Telegraf: Koliki broj ljudi ce dobiti nova prava u jednom i drugom entitetu, Srbi u Federaciji i ostali u RS?

WP: Ustavna reforma imace veoma pozitivan uticaj na povratak i konsolidaciju izbeglica. Prosle godine imali smo veoma pozitivan trend u povratku izbeglica. Ova reforma omogucice im da potpuno ostvare svoja gradjanska i ljudska prava. Sto se tice broja, ne mozemo reci da ce se sve izbeglice vratiti. Hteo bih da naglasim da ce ovaj aranzman u RS imati i pozitivan uticaj na Kosovu. Promenama ustava u BiH bice postavljen standard osnovnih ljudskih prava koji nece moci da bude izbegnut ni na Kosovu. Istovremeno, na taj nacin ce biti definisani standardi koji ce vaziti u citavom regionu, a na samo od slucaja do slucaja, sto samo vodi u sukobe.

Nedeljni Telegraf: Da li to znaci da bi Kosovo moglo da bude definisano kao autonomija Albanaca i Srba na Kosovu?

WP: Ne bih pravio nikakve spekulacije kako ce izgledati konkretno resenje za Kosovo, ali verujem da mogu da budu od koristi resenja u Bosni i Hercegovini, koja moraju zastititi i osigurati prava svih naroda.

Nedeljni Telegraf: Sta kazete na Djindjicevu izjavu da bi hapsenje Mladica moglo da dovede do gradjanskog rata?

WP: Verujem da su izbeglice iz Bosne, koje zive u Srbiji, uvidele da su ih njihove vodje, bilo Mladic, bilo Karadzic, odvele u katastrofu. Bez obzira gde su oni sada, u Bosni ili u Srbiji, ne verujem da ce stati na barikade. Izjavu Djindjica, kojeg inace veoma cenim, smatram preteranom. U nasem razgovoru Djindjic je podvukao da ce biti ispunjeni svi delovi Dejtonskog sporazuma, ukljuccujuci i aktivno ucesce u izrucenju optuzenih za ratne zlocine.

Nedeljni Telegraf: Da li je Vlada Srbije obecala nesto konkretno?

WP: Razgovor s ministrom unutrasnjih poslova Mihajlovicem ostavio je snazan utisak na mene. On jasno vidi sta je neophodno u smislu saradnje s Hagom, koji optuzeni za ratne zlocine uz pomoc Srbije treba da budu poslati u Hag. To je grupa optuzenih s Milosevicem, a na drugoj strani su pripadnici "vukovarske trojke" kao i Mladic i Karadzic, bez obzira gde se nalazili. Shvatio sam da se Mihajlovic smatra nadleznim i za Mladica i za Karadzica, ako su oni u Srbiji.

Nedeljni Telegraf: Kako se ponasa vodstvo Republike Srpske, da li podrzava ili opstruira izrucenje optuzenih iz RS?

WP: Ono je jos uvek daleko od toga da konstruktivno i konkretno saradjuje s medjunarodnom zajednicom, ali ja ne gubim nadu da ce se sledecih nedelja nesto u tome dramaticno promeniti.

Nedeljni Telegraf: Bilo je naznaka da će biti preispitana uloga Alije Izetbegovica i njegova eventualna odgovornost u Hagu, ali se sada o tome vise nista ne cuje?

WP: Nemam nikakvih novih informacija. Cela struktura sukoba bice ispitana, što znači da će sve strane u sukobu, uključujući bosnjacku, biti pazljivo istražene.

Nedeljni Telegraf: Republici Srpskoj cesto se na razlicite nacine sugerise da bi mogla da bude ukinuta. Ima li osnova za to?

WP: Ta razmisljanja zasnovana su samo u slučaju da RS ne bude voljna da prihvati evropske standarde ljudskih prava i pravnu državu i ne obezbedi ne-Srbima ista prava. Samo tada, kada to nije ispunjeno, Republika Srpska je u opasnosti. Spolja, međunarodna zajednica bice uvek na strani onoga što je dogovorenog, ali neće dugorocno da tolerise ako se ovde sprovodi diskriminacija ili aparthejd.

Nedeljni Telegraf: Ako Milosevic bude osudjen za genocid u Bosni, onda će i svi vodeći ljudi Republike Srpske biti krivi za istu stvar. Hoće li onda biti postavljeno pitanje opstanka RS?

WP: Ovo je sasvim ozbiljno pitanje koje se mora proučiti sa odgovarajućom pažnjom. Precizan odgovor nije mogućno dati danas, ako se radi o pravnim aspektima. Sto se tice političkih aspekata, Republika Srpska već ima mogućnosti da jasno pokaze da nije nikakva genocidna kreacija, nego entitet koji potpuno primenjuje evropske standarde pravne države i ljudskih prava. U osnovi, u ovom regionu mora da se ulozi puno napora u izgradnju pravne države da bi pitanja koje ste postavili izgubila takvu vaznost. Ako svi ne-srpski građani budu imali sva prava u Republici Srpskoj, onda će ovo pitanje imati manju vaznost nego ukoliko potraje diskriminacija.

Nedeljni Telegraf: Da li je Bosna zemlja u kojoj se pravi "evropska baza" islamskog terorizma?

WP: Niposto. Vlada BiH pravilno je postupila kada je proverila svakog osumnjicenog. To je za mene jos jedan dokaz da medjunarodna zajenica, zajedno s vlastima Bosne, veoma pazljivo motri na tu opasnost, ali da se ona ne dramatizuje. Ne bi moglo da se zaklјuci da sada u Bosni postoji mreza medjunarodnog terorizma.

Nedeljni Telegraf: Amerikanci ipak nisu tako delikatni. Na svaki signal hapse osumnjicene.

WP: Razumem americku brigu da su njihovi predstavnici u inostranstvu izlozeni terorizmu. Oni u tom smislu uspostavljuju dobru saradnju sa svim vladama, ali verujem da ta paznja nece voditi nikakvoj nekontrolisanoj eskalaciji stanja. Radi se prvenstveno o Bosni, koja preko prisustva medjunarodne zajednice uziva dodatnu sigurnost, te se nece pretvoriti u podrucje pogodno za razvoj terorizma.

Nedeljni Telegraf: Kako procenjujete nezakonito delovanje i povezanost kriminalnih struktura iz Bosne i Jugoslavije, uzimajuci u obzir i aferu Delimustafic?

WP: Slucaj Delimustafic pokazuje da je medjunarodni kriminal uvek i multietnicki. Samo pravna drzava moze da porazi regionalni kriminal. Glavni problem je ako policija deluje samo na osnovu etnickih kriterijuma. Onda ona nije ni profesionalna, niti objektivna. Ako su i sudije takve, onda se pozdravite sa redom i zakonom. To se uvek svodi na nezavisno sudstvo i profesionalnu policiju. Oni su u Bosni jos uvek veoma slabi. Upravo zato, na kraju svog mandata, stavljam naglasak na reformu ove oblasti. Srecan sam sto sam uspeo da ubedim EU da preuzme refomu policije od UN. Nama ne treba Bosna kao "dejtonska", nego kao pravna, evropska drzava.

Nedeljni Telegraf: Za nekoliko meseci napustate i Balkan. Kako gledate na vreme koje ste proveli ovde?

WP: Delim ga na ono pre revolucije od 5. oktobra i nakon tog datuma. Posle kosovske krize, moram da kazem, nisam bio

siguran da će Milosevicev rezim tako brzo da okonča svoj vek, niti sam bio veliki optimista kada je bilo reci o buducnosti regiona. Sada je to promenjeno. Pouzdano verujem da je ovde doslo do istorijskog preokreta vaznog za ceo Balkan. Moje delovanje u Bosni olaksano je dvema cinjenicama: demokratskim promenama u Hrvatskoj i padom Milosevica. Bosni je time data postena sansa za razvoj i promene, da postane prava država s punom odgovornoscu. U vreme Tudjmana i Milosevica te mogućnosti nije bilo.

Nedeljni Telegraf: Tri godine ste u Bosni. Osecate li se kao tradicionalni austrijski vladar, poput Vasih prethodnika?

WP: Kao istoričar, oduvek sam se trudio da svoje delovanje sagledavam i u tom svetlu. Ovde nisam predstavnik Austrije, kao sto je to bio Kalaj. Za mene je fascinantno da mogu da osmatram austrijsku istorijsku poziciju sa stanovista kritickog levicara. Iznenadjujuće je koliko se to austrijsko vreme ovde uzima kao pozitivno, kao prva evropeizacija Bosne. Slučajnost je da je jedan od aktera "druge evropeizacije" takodje Austrijanac.

O Djindjicu i Kostunici

Nedeljni Telegraf: Kakav je Vas utisak o sличnostima i razlikama izmedju Djindjica i Kostunice?

WP: Spolja gledano, Djindjic i Kostunica predstavljaju dva glavna pravca u srpskom drustvu. Cini se da je Kostunica pre jedna tradicionalistička konzervativna stružija koja ne dovodi u pitanje srpski nacionalizam, nego samo naglasava nacionalni identitet, a na drugoj strani Djindjic predstavlja modernost okrenutu buducnosti. On pokusava da nadje prikljucak drustvenom razvoju u Evropi. Njih dvojica su predstavnici tipičnih aktera u jednom tranzicionom drustvu koje je na putu modernizacije. Verujem da će obojica razviti pozitivne snage koje će voditi Jugoslaviju napred.

Karadzic je u okolini Foce i sigurno ce biti uhapsen

Nedeljni Telegraf: Sta je predstavljala akcija u Celebicima?

WP: Iako, nazalost, nije urodila poptunim uspehom, predstavljala je jasnu demonstraciju da medjunarodne trupe i medjunarodna zajednica sasvim ozbiljno nameravaju da uhapse ratne zlocince, posebno Karadzica i Mladica.

Nedeljni Telegraf: Da li to znaci da se Karadzic nalazi na području Srbinja, bivse Foce?

WP: Sada ne mogu da govorim o pojedinostima, ili da spekulisem, ali je jasno da je akcija imala za cilj hapsenje Karadzica, pa je jasno da se, prema saznanjima SFOR, Karadzic nalazi u ovom području.

Nedeljni Telegraf: Da li je ovo zaista bila prava akcija ili samo demonstracija?

WP: Namera je bila hapsenje Karadzica, a nikako demonstracija sile bez sadržaja.

Nedeljni Telegraf: Kruze glasine da je upravo u vreme Vaseg boravka u Beogradu potpisani ugovor izmedju Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Crne Gore, da trupe SFOR, u slucajevima hapsenja optuzenih za ratne zlocine, mogu da deluju prelazeci granice iz Bosne u druge drzave?

WP: O tome ne mogu nista da kazem.

Nedeljni Telegraf: Ne mozete ili ne znate?

WP: O tome ne zelim nista da kazem.

Nedeljni Telegraf: Sada ste u Briselu. Kakve su reakcije medjunarodne zajednice?

WP: Ovde je s razocaranjem primljena vest o neuspehu akcije, ali iz razgovora koje sam imao jasno je da se racuna na uspeh

i da ce se dalje delovati dok se ne ostvari cilj.

Nedeljni Telegraf: Predsednik Vlade RS Mladen Ivanic kritikovao je akciju SFOR jer vlasti RS nisu obavestene o njoj? Kako odgovarate na to?

WP: Kada bi vlasti Republike Srpske radile ono na sta su se obavezale, da uhapse ratne zlocince, onda ovakve akcije ne bi bile potrebne. Ivaniceva kritika je sasvim neumesna. Vlada RS treba konacno da ispuni svoj u obavezu, da aktivno ucestvuje u hapsenju ratnih zlocinaca koji su na teritoriji RS, odnosno da ih uhapsi.

Nedeljni Telegraf: Kako komentarisete da nije bilo protesta lokalnog stanovnistva?

WP: Smatram da stanovnistvo zeli da se oslobodi tereta ratnih zlocina i da ucestvuje u privrednoj obnovi, u mogucnostima slobodnog putovanja. To je pokazatelj da Srbi zele da prekinu svoju vezu s Karadzicem i ratnim zlocincima.

Nedeljni Telegraf: Pripremate se za ustavnu reformu u BiH. Da li ovakve i slicne akcije mogu da je ometaju?

WP: Ne. To su razlicite stvari. Ustavna reforma mora da se sprovede u zajednickoj akciji predstavnika tri zajednice. Danasnja akcija treba da rascisti racune iz proslosti i omoguci zajednicki zivot.

Nedeljni Telegraf: Da li je ova akcija bila multilateralna ili samo akcija SFOR?

WP: Komandant SFOR mi je rekao da je to bila multinacionalna operacija uz ucesce trupa iz vise drzava.

Nedeljni Telegraf: Ovde se spekulise da je kraj marta poslednji rok za hapsenje Karadzica i Mladica?

WP: To je cista spekulacija. Ne postoji nikakav rok. To treba da bude sto pre, medutim, najvaznije je da oni budu uhapseni.

Razmisljaj o svedocenju u Hagu

Nedeljni Telegraf: Pratite li sudjenje Milosevicu?

WP: Posao me sprecava da ga podrobno pratim. Dobijam dnevne prikaze. U osnovi smatram veoma vaznim sto se radi o postenom i transparentnom procesu. Optuzeni ima sansu da predstavi svoju verziju citave tragedije.

Nedeljni Telegraf: Milosevic nije lak protivnik Karli del Ponte?

WP: Moj prvi utisak jeste da Milosevic koristi demokratiju koja se daje optuzenom, mogucnost koju on ne bi dao svojim politickim protivnicima. To ce biti jedan veoma dug proces i vazan doprinos objasnjenju jugoslovenske tragedije. Tu spada i subjektivno vidjenje Milosevica koje, naravno, za mnoge zrtve predstavlja samo jedan skandal, ali je takodje vazno za utvrđivanje celovite istine o dogadjajima u Jugoslaviji.

Nedeljni Telegraf: Milosevic je najavio da ce na svedocenje pozvati citave timove iz Rambujea. Da li ste dobili poziv i da li se spremate da se odazovete?

WP: Zvanicno nisam. Znam, kako od Miloseviceve strane, tako i od strane tuzioca, da postoje takva razmisljanja. Ukoliko dobijem zvanican poziv, onda cu da odlucim.

Nedeljni Telegraf: Da li ste spremni da se pojavite u Tribunalu?

WP: Morao bih tacno da vidim sta bih stvarno, cinjenicno mogao da doprinesem razjasnjavanju stvari, a onda cu odluciti. Videcemo da li ce to biti smisleno.